

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (ملازمات عقليه)

ادله عدليه و اشاعره ۴

جلسه ۱۷۸

استاد رفعتی

ادراك حسن و قبح بواسطه عقل

گفته شده است که برخی از اخباریین منکر ادراك عقل نسبت به حسن و قبح شده‌اند.

آنچه به طور مسلم از ایشان برای ما معلوم است، این است که اجمالا می‌توان ادعاء نمود ایشان در

اثبات احکام شرعی بر هیچیک از ادراکات عقلی اعتماد نمی‌کنند.

تفاسیر نظر اخباریین:

۱. عقل ادراك حسن و قبح واقعی را نمی‌تواند بنماید.

این همان مسئله‌ای است که مبحث دوم را برای شرح و توضیحش منعقد ساخته‌ایم.

۲. منکر ادراك عقلی نیستند ولی ملازمه بین آن و حکم شرع را منکر شده‌اند.

این همان مسئله‌ای است که در مبحث سوم از آن صحبت می‌کنیم.

۳. بعد از اعتراف به ثبوت ادراك عقل و پذیرفتن ملازمه بین آن و حکم شرع، مدعی‌اند که اطاعت

حکم شرعی ثابت از طریق عقل واجب نیست و برگشت آن به انکار حجّیت عقل می‌باشد؛ این

بحث در «مباحث حجّت» خواهد آمد.

توضیح مصنف:

اگر اخباریین بعد از اعتراف به ثبوت حسن و قبح عقلی، تفسیر اول را اراده کرده باشند؛ باید بگوئیم

این کلامی است بدون معنا؛ زیرا قبلا گذشت که برای حسن و قبح به معنای مورد نزاع، یعنی معنای سوم،

هیچ واقعیتی نبوده مگر صرف ادراك عقلاء و تطابق آرائشان بر مدح فاعل حسن و ذمّ انجام‌دهنده قبیح؛

لذا معنی ندارد که حسن و قبح پذیرفته شده ولی ادراك آن توسط عقل رد شود؛ زیرا یکی هستند.

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

نکته:

اگر حسن و قبح را به معنای اول (کمال و نقص) و دوم (ملائمت و منافرت) تفسیر کنند؛ ممکن است بتوان به این تفکیک قائل شد؛ ولی حسن و قبح به این دو معنا مورد نزاع با ایشان نیست و آنها نیز همچون عدلیّه آن دو معنا را قبول دارند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ثبوت ملازمه بین حکم عقل و حکم شرع

معنای ملازمه عقلیه در این جا آن است که وقتی عقل به حسن یا قبح چیزی حکم نمود؛ آیا عقلا، شرع نیز باید بر طبق حکم کنند یا چنین نیست؟

نظر اخباریین:

که کلام اخباری ها به یکی از وجوه سه گانه متقدم که از کلام برخی استفاده می شود تفسیر شده و حاصل آن انکار این ملازمه می باشد.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

نظر اصولیین:

برخی از ایشان همچون مرحوم صاحب فصول نیز ملازمه را منکر شده و ما بین علمای اهل اصول موافقی با ایشان سراغ نداریم.

مختار مرحوم مصنف:

از نظر ما حقّ این است که ملازمه بین حکم عقل و شرع ثابت است؛ زیرا وقتی عقل حکم به حسن یا قبح شیئی نمود و به تعبیر دیگر وقتی آراء عقلاء جملگی بر حسن چیزی (به ملاحظه مصلحتی که در آن بوده و موجب حفظ نظام و بقاء نوع می باشد) یا بر قبح شیئی (به اعتبار مفسده ای که در آن است سبب

ImamSadiq.tv

نیز می باید مطابق آنها حکم فرماید؛ زیرا او نیز از عقلاء بلکه رئیس آنها می باشد.

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

به عبارت دیگر:

شارع به ملاحظه اینکه عاقل بلکه خالق عقل می باشد همچون سایر عقلاء می باید به حکم آنها حکم فرماید و اگر فرض کردیم که شارع در حکم ایشان با آنها موافقت نکرده و حکمی بر خلاف آنها دارد این امر موجب آن می شود که حکم عقلاء رأی جمیع آنها نباشد؛ در حالی که فرض ما این بود که عقلاء جملگی بر طبق آن حکم نموده اند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv